ԵՐԱՍԽ

Տարեգրական Լուրեր

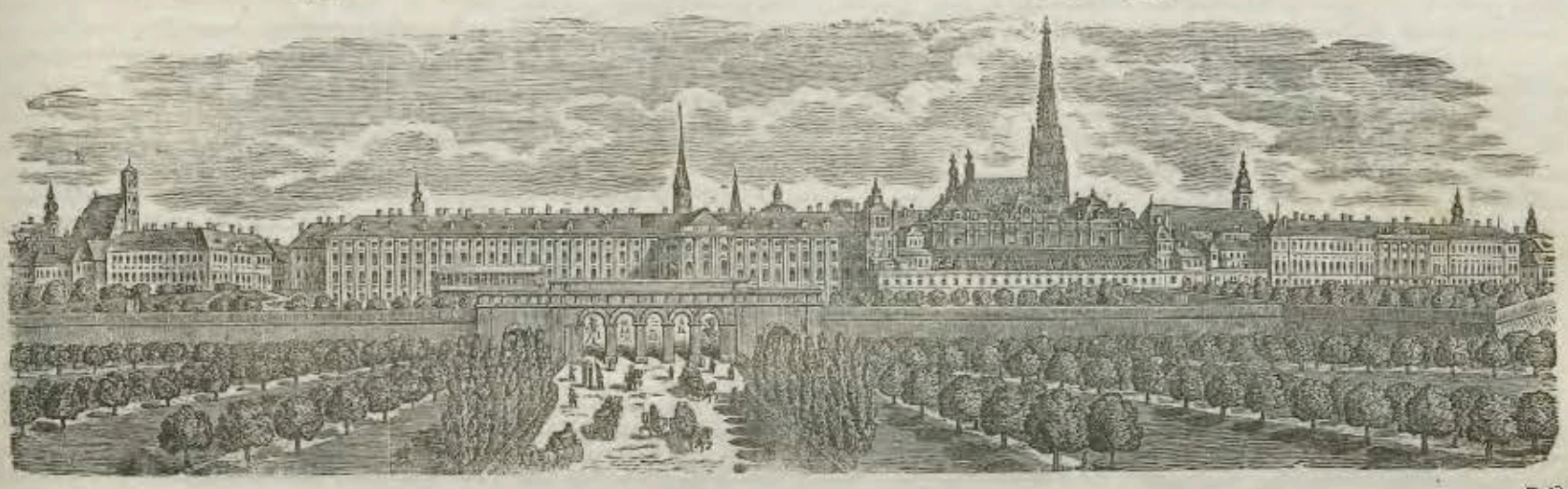

Թիւ 35 — 30 (18) ՕԳՈՍՏՈՍ — 1852

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՍՏՈՒՆ. Կայսրը Իւ Կ'ելմեպ։ Թագուհիին հրամանատար։
ՓԵՆԳԱԼ. Դուսառուական ժողովներ։ Տրիպոլիսի խնդիր։
ԱՆԳԼԻԱ. Խարհրդանոցին բացումը Կուսշտուն։ Նոր գաւաքամուրջ։ Հինգտասնեմեան խնդիրը։
ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Սաքսոնի ընկերութեան խնդրոյն վիճակը։
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԵՐՈՒԹԻՒՆ. Ռուսը առեւտրոյ խնդրոյն օրը։
ՈՍՈՒՄԻՆԱԿԱՆ. ԱԶԳԱՑՈՒՆ. Արտաւոյդ Արտաշէս։ Ա։ (Վերջ։)
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ. Կաշուոյ վաճառականութիւն։
ԲՐԱԶԻԼԻԱՅԻ. Ցարդ ոչ մի շոգեկառք։ — Ամոր։

ԱՒՍՏՐԻԱ

ՎԻԵՆՆԱ, ՕԳՈՍՏՈՍԻ 29

Պոնապարտ կայսրը երկու օր մը մնալէն յետոյ Վիեննայէն եկաւ՝ ամսոյս 17ին Իշլ գնաց, ուր որ կը գտնուին չէ թէ միայն իր ծնողքն ու եղբայրն եւ կայսերական անէն ուրիշ իշխաններ, հապա նաեւ Հալեստայի ու Պրուշի թագաւորին եղբայրը եւ ուրիշ շատ մեծամեծք։

— Մասնոյ կը խոսուէր որ կայսրն իր Մահմատականաց ըրած ճամբորդութեան առիթովը քրիստոնեական քանդուածոց իմաստութիւն պիտի շնորհէ։ Հինգշաբթի առաւօտ 24ին Ղլինդայի Լուսերը՝ Յուլիսի 13ին ստորագրուած կայսերական հրովարտակ մը կը հրատարակէ։ որով մեծատիտ կայսրը զինուորական դատաստանաց ի մահ դատապարտուած քաղաքական յանցարարներէն ոմանց մահուան պատիժը՝ ժամանակաւոր պատժոյ կը դարձնէ, ոմանց ալ բոլորովին ազատութիւն կը շնորհէ։ Նոյնպէս բանտարկութեան դատապարտուածներուն պատիժն ալ կամ՝ բոլոր կը շնորհէ։ Դարձեալ կը հրամայէ որ տակաւին քննութեան տակ եղողներուն հարցմունքը՝ զինուորական դատաստանաց յառաջ չտարուի, այլ քաղաքական դատաստանաց։

ԳԱԼԻԱ

ՎԱՌԱԿԱՆԸ ժողովներն լաւ մեծի մասին նպաստներն սկսան, եւ իսկոյն հասարակապետութեան գոնէ երեսին շնորհաւորութեան ու շնորհակալութեան թղթի քանի ձգեցին։ Ամենք միանգամ ուղղի կայսրութիւն հաստատել խնդրեցին, եւ դեռ շատ հեռուները ալ կը դանուին, ոմանք ալ բաւական սեպեցին իրենց բացակայութիւնը յայտնել որ Գալլիոյի մէջ կարգաւորութիւն ապահովապէս հաստատի։

— Մոնիթեուր Տրիպոլիսի խնդիրն արդէն բերուած է, բայց դեռ մէկ քանի գժուարութիւններ կան։ Թունսէն օրագրի մը գրածին նայելով՝ կ'կասի որ երկու դատաւորաց զինուորական խնդրէն ու Հալէպի մը եղած միասին հատուցում պահանջելէն զատ՝ ուրիշ քանի մը միասնութիւն հատուցում ալ պահանջուելու է, որն որ Պէյլին բացակայութեան պատճառաւ չէ գործադրուած։ Ասոր համար Կաղզիայի հիւպատոսը որ դեռ իր տեղը չէ դարձած այլ Կոնէ տնաւն ապատեղծանման նաւով Կապրիա եկեր է՝ որ եղածներուն վրայ տեղեկութիւն տայ։ Կաղզիայէն նաւասարին ալ Յուլիսի 30ին Տրիպոլիսէն հիւսայեր եւ Օգոստոսի 2ին Թունիսի նաւահանգիստը հասեր է, ուստիր երկրորդ օրը ճամբայ պիտի՝ ելլէ։ Ելլեր դէպ ի Ապուքիա երթալու։

ԱՆԳԼԻԱ

ԼՈՍՏՈՒՆ. Օգոստոսի 19։ Երեկ ժամը 1½ին Օգոստոսի մէջ տերութեան խորհրդոյ առեանը ծանուցուցին ժողովք մ'ըլլալու, որուն մէջ խորհրդանոցը միանգամ Հոկտեմբերի 21 ուշացուեցաւ, զոր որ ամսոյս 20ին Վեսդմինսթրի վերին սենեկին մէջ Պր. Շաֆ-Լրիֆէմը վերին տանտարդիրը կերպարանը հրատարակեց։ Հոս ներկայ էին միանակ հաւարար որ Ալալէն Նորմէնամկերլանտի դաքսը, քանի մը Ամենի պաշտամանաւորը ու օտարականաց կայսրանիներու մէջ մէկ քանի տիկնոջք։

— Նոր պատգամաւորաց մէջ հետեւեալ հանմանութեամբ զանազան ասարանի անձինք կը գտնուին, 154 պատուանուամի ու ասանոց պատգամաւորաց կարգուած տակը, 66 ատրին սնոր, 106 տանենակի որդիք, 119 փաստաբան, 99 վաճառականք ու գործատանց տէրեր, 1 ճարտարապետ, 1 յանձնաւոր շինութեան, 3 հանճարարուեստ ու 3 բժիշկ։ Նոյն պատգամաւորաց մէջ կան 11 շրջելարժ մեքենանիներու վարիչներ, երկաթուղեաց հիմնադրութեան համար։ Դարձեալ բանակին կողմանէ 67, իսկ ծովակալութեան կողմանէ 13 անդամ կայ։

— Լոնտոն, Օգոստոսի 17։ Ամերիկայէն նոր եկած լրերէն կ'իմանանք որ ամսոյս 2ին Վաշինկդընի ծերակուտին մէջ Անգլիացւոց ու Ամերիկացւոց մէջ ծագած ձկնորութեան վէճին նկատմամբ դահլիճին կողմանէ յայտարարութիւն մ'ելաւ, որուն մէջ կը ծանուցուէր միանգամայն Պրեսիլի կրկնագրի շգեներին Ամերիկացւոց նաւերուն սգնութեան երթալը։ Մի եւ նոյն առեն մէջ բերուեցան 1823ին վերջ աս Դեմիին նկատմամբ եղած պայմանական թղթակցութիւնները։ Ասոնց մէջ յատաջ է կա. Յուլիսի 5ին պր. Քրամիլընէն առ. Պր. Ալիսոնի՝ տերութեան քարտուղարը գրուած լուրերն մ'ալ, որուն մէջ բացայայտ կը զգացուի որ Անգլիացւոց նաւերը սան ատեն միանակ Անգլիացւոց ու Ամերիկացւոց տեղերը ժողովեան իրաւունքը պաշտպանելու համար կրնան մնալնոյ՝ երբոր տեղացի ժողովուրդը ստիպա. նոյն օգնութիւնն իրենցմէ խնդրէ։ Ասիէ նոյնպէս ձկնորութեան դաշանց յատուկ մեկնութիւնը վերջ երկայն վէճ եղաւ ծերակուտին մէջ, բայց դեռ ոչ մի որոշում մը չառնեցաւ։

ՓՈՐՏՈՒԳԱԼԻԱ

ՊՈՐԹ. Ինչպէս որ լրագրիներնուս 17երորդ թիւին մէջ գնանցած էինք, Ապրիլի 19ին ազգին Գերմանիայի մնալու ժողովքը բացուեցաւ։ Նոյն ժողովոյն մէջ Յարմիգասի դաշնակցութեան անդամները, այս ինքն՝ Պրուսիան, Ավիւրդ Էմիկի, Սաքսոնիա եւ Հասէնի երկու գրաւութիւնները, Պաւիէրայի դեսպանին ներկայութեամբ՝ Պրուշի տերութեան բոլոր որ Ասարիայի կայսրութիւնն ալ նոյն մնալու եւ վաճառականութեան դաշնադրութեան մէջ մնալ։ Ասոնց խնդրոյն նկատմամբ Պրուշի եւ դաշնակից տերութեան մէջ անախարանութիւն կը տիրէր։ Վերջապէս խնդիրն ան էր՝ որ Յարմիգասի դաշնակիցները կը պահանջէին որ Ասարիայի՝ Գերմանական մնալու ընկերութեան մէջ մնալը՝ Վիէննա եղած մնալու ժողովոյն նշանակած առեանը կատարուի։ Պրուշի տերութիւնն ասիկա յանձն չէր առներ, հապա կ'ըսէր թէ պատրաստ ենք հաստատելու որ մնալու ընկերութեան եւ Ասարիայի մէջ օրէնքի կարգի է ընդարձակ վաճառականութեան դաշնադրութիւն մը դրուի, բայց միայն ան պայմանով՝ որ Գերմանական մնալու ընկերութիւնը Սիսպան մնալու գաղանց՝ հանմանատ նորոգուելէն ետեւ՝ Վիէննայի ժողովոյն մնացած առաւելագոյնին վրայ նորէն քննութիւն ըլլայ։

Այս մնոք Պրուշի տերութիւնը մնալու ժողովոյն Յունիսի 7ին եղած նստին մէջ պրոյեկտնական եղանակաւ ծանուցում մը տուաւ, որ ինք Պաւիէրայի ու Սաքսոնիայի եւ ուրիշ դաշնակից տերութեանց առաջարկութեան չկրնար հաւանութիւն տալ։ Մինչդ ասոնց նոյն մնալու ընկերութեան մէջ եղող միացած տերութեանց ներսիսանութիւնէն խնդրոյ որ կարգ ժամանակուան մէջ Պրուշի տուած յայտարարութեան նկատմամբ իրենց տերութեանց դիտաւորութիւնը յայտնեն, որպէս զի կամ մէկ եւ կամ մէկով կողմը բանն որոշուի, եւ որքան որ հնարաւոր է շուտով փախճան տրուի անտարարութեան ու տարաձայնութեան, որուն մէջ վաճառականութիւնն ու ճարտարութիւնը ժամանակիս պարապանքներուն համար կը գտնուին։ Դարձեալ որպէս զի՝ ի դիտաւորութիւն մնալու ընկերութիւնը դարձի, Պրուշի տերութիւնը կարող ըլլայ ուսմանութեան պահպանութեան նոր կարգադրութեանց հարկաւոր պատրաստութիւնները մինչեւ 1854ին սկիզբը տեսնել, որն որ դաշանց համաձայն մնալու ընկերութեան լուծուելու որոշեալ ժամանակն է։

Ինչպէս եւ ան գերդերն ու դարապանները ժողովոյն նկատմամբ այնչափ յաջող եւ նպաստաւոր չէին, ի վերայ այսր ամենայնի ժողովականներն իրարմէ չբաժանուեցան, հապա սկսան Սեպտեմբերի դաշանց յարուածներուն վրայ քննութիւն ընել, եւ երբ որ բլլենալու վրայ էր՝ Յուլիսի 20ին՝ ժողովքը մինչեւ Օգոստոսի 16 դարձեալ, եւ թէ Ցարմիգասի դաշնակից տերութիւններն յայտարարութիւններ տուին։ Պրուշի երեսփոխանն իր տերութեան կողմանէ յայտարարութիւն տուաւ, եւ խնդրեց որ մնալու ժողովքն Օգոստոսի 16ին դարձեալ բացուելու առեն՝ մնալու ընկերութեան մէջ մնան։ Դարձեալ Գերմանական մնալու ընկերութեան մէջ չեր մնաց։ Այդ Սեպտեմբերի դաշանց կը տարի ան դարձարութիւնը՝ որն որ անցան տարի Պրուշի եւ նոյն Հանմանէրի մէջ մնալու եւ Հարիի նկատմամբ հաստատուեցաւ։ Այս դաշանց զգրութիւնն՝ Հանմանէրի տերութիւնն ալ Գերմանական մնալու ընկերութեան մէջ մնաց։ բայց նոյն մնալու գոյնարարութիւնն ալ տակաւ դանդաղ փոփոխութիւններ կրեց։

թեան մէջ եղող աւրութիւնները յայտնեն որ կ'ուզեն ազգեաք Սիպտիլերի գաղիքով փոփոխուած մաքսի ընկերութեան մէջ մնալ. եւ գարձեալ որոշ պատասխան ասեն որ ազգեաք կը հաւանին թէ Ռասարիան բոլոր իր գաւառներովը Գերմանական մաքսի ընկերութեան մէջ մնայ, չէ նէ նոյն գաշնաւորութեան հետ իրարու սաստ տերութիւն գաշինք գնէ։ Ա՛ս ազգաբարութեամբ ժողովականք բաժնուեցան։

Լոզոմբոյն գաղարման միջոցին մէջ Տարիշատի գաշնակիցները, որոնց հետ միացան նաեւ պատրիսի գաշնակիցներ, ամենայն գրքոյութիւն ու Նասաւի գրքոյութիւնը, ուզելով պրուշին որոշ եւ միաբան պատասխան մը տալ, իրենց պաշտօնեանին ամոյա 11ին Ղոզոդկարտ խորհուրդ ըլլին, եւ՝ ինչպէս որ Գերմանիայի մասին դիր լրագիրները կը ծանուցանեն, հետեւեալ նոր միջին որոշումն ըրին։ Մաքսի ընկերութիւնը հիմնաւոր վիճակին մէջ քանի մը սարի ալ երկարնցնել, հարկի ընկերութիւնն ալ պատշաճ պայմաններով նոյն մաքսի ընկերութեան մէջ առնել. եւ նոյնչափ ժամանակուան համար՝ Ռասարիայի հետ վաճառականութեան դաշնք գնել, որուն հիմն ըլլայ Գիւնեայի ժողովոյն ծրագիրը։ բայց իբրեւ ինքնագլուխ իրենց իրաւունքը պահել որ նոյնչափ ժամանակ անցնելէն վերջը՝ Ռասարիայի հետ կատարեալ մաքսի ընկերութիւն ընեն։

Պաշտօնակից տերութիւնները կը յուսան որ Պրուշն առ առայարութիւնն իրեւ միջին ճանապարհ կ'ընդունի, որովհետեւ ամենեւին մէկ կողմանէ իրեն վնասակար չէ եւ իրեն ազատութիւն կը թողու որ նոյնչափ ժամանակ անցնելէն ետեւ՝ Ռասարիայի հետ կարենայ մաքսի ընկերութիւն ընել, կամ չընել։ Թէ որ ա՛ս յոյսը պատակ ելլէրս ըլլայ, ան ատեն Պրուշն հետ խոսակցութիւնը պիտի կարեն եւ միտ. որ Ռասարիայի հետ միանան՝ մաքսի ընկերութիւնն առանց Պրուշի յատակ պիտի տանին, ինչպէս որ Ցարիշատի գաշնքին մէջն ալ արդէն որոշուած էր։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ

Դ. ԳԻՍՅԻ Դոնոդիէ-սկոնել լրագրերը վերջապէս կը հրատարակէ այն ազգաւնի հրովարտակը (ֆերմանը), որով Դուբը կ'որոշէ սուրբ տեղեաց խնդիրը։ Դոնոդիէ-սկոնել ա՛ս իր հրատարակած հրովարտակին վերեւը ըլլալուն եղուշաւոր կը կենայ, եւ կը հաստատէ որ բուն տաճկերենին վրայն ճշդիւ թարգմանուած է. իսկ տակից յատակ գրպիներէն լրագիրներուն մէջ պատուած հրովարտակի մը թարգմանութեան համար կ'ըսէ թէ ոնհուասարիմ, ուստի եւ անվաւեր էր։ Ցիշեալ գաղղիերէն լրագիրը հրովարտակին թարգմանութիւնը հետեւեալ կերպով յատակ կը բերէ։

Լրատաղմի կուսակալ Հաճիրը Ամիկա վարչին, ու նոյն քաղաքին դատարանին եւ հատարանին ժողովոյ անդամներուն, Ճեմնոցիլէվվել ամսոյն վերջին տասն արեւուն մէջ, 1268 (1852, Մարտի 12—21)։

Յունաց ազգին եւ Լատինացոց հատարակութեան մէջ Լրատաղէմի դատարանին մէջ գտնուած քանի մը տեղեաց (Տերմանը), որով Դուբը կ'որոշէ սուրբ տեղեաց խնդիրը։ Դոնոդիէ-սկոնել ա՛ս իր հրատարակած հրովարտակին վերեւը ըլլալուն եղուշաւոր կը կենայ, եւ կը հաստատէ որ բուն տաճկերենին վրայն ճշդիւ թարգմանուած է. իսկ տակից յատակ գրպիներէն լրագիրներուն մէջ պատուած հրովարտակի մը թարգմանութեան համար կ'ըսէ թէ ոնհուասարիմ, ուստի եւ անվաւեր էր։ Ցիշեալ գաղղիերէն լրագիրը հրովարտակին թարգմանութիւնը հետեւեալ կերպով յատակ կը բերէ։

1. Իրկու կողմանց վէճի առիթ տուող տեղերն են. Յարութեան եկեղեցոյն մեծ գմբէթը, Ցիսուսի դերեզմանին վերի դին եղած պզտիկ գմբէթը, Բեթ օնման, Դաղդոնա լեռ, Լոմին գետերը Մարմայ, Բեթղեհեմի մեծ եկեղեցին, Ցիսուսի ծննդեան տեղը, որն որ կիշեայ եկեղեցոյն մէջ կը գտնուի եւ տասուքիս տարի են

ասումը. անգամանքն իմիտիկ եմեր՝ հոգին վիշած եւ պակասով շատ դատ երբեմն ալ ապատած ըլլայ, բայց լիքն գինարբ նորին կենդանական ոգին վրան եկեալ եւ շնչուած։ Ուրեմն ասա կենդանիներն իրեն ոմ պարեւեց. վշտաց՝ չէ նե ապրելու համար մեկն իրեն համար շարժեց։ Ոչ՝ բերը փոքն հանելու ջանին, առաւած մի՝ չէ նե ես պիտ՝ որ ընեմ։ Բայց թե որ ուրիշը լսենք նե, ես ինչ ընեմ։ Չէ, չէ, անկարելի է, ես լրտաւապրին շարժողը խաղալ ա. անհոգ հանգիստ չեմ կրնար բլլալ։ Եղբօր վրայ ունեցած սէրս՝ ինքն ապատելու համար, չէ թե կամոնդ միայն, այլ բոլոր ապատ. ունգամներուս ալ զոր թիւն կրնայ։ Եթէ ինք գիս ազատելիք պահեց ա շարժարեց նե՝ ես զինքը անէն հեռա եւ անդունդ մը կրնամ թափել։ Ոչ՝ իսկ մեծանեն կենդանին մ՝ալ, երբ որ իր ապատիչը ցնապիտել կամ վատնել մը հանել հարկ կ՝ըլլայ, բնաւ թիւնն ա. վրանին չենոյիր։ Պղտիկ թռչուն մ՝ երբ որ իր բոյնին դռան առնելու ըլլայ, իր յանցանիներն ա. համարձակութիւն ունի վրայ մարդը կը գարձնայ. թե որ կայսրին ա Հիրոմներուն ձեռնէն պատանի, դուն ինչ ընեիր պատանի, դուն հոգ մ՝ըներ, եղբայր պէտք է որ ազատեմ. բայց չկրնամ նե՝ մնաս ես ոգեբուս ա պրոզատանցս համար անուարակոյս գրոս կ՝ընեն դէպ. վեր։

Բայց թե որ եղբայրս ազատեմ՝ բանալով, շարունակ ինչ ինչաւ, եռ ոչ կարուշ բլլամ, եռ ալ անոր բնիրամամ նե...։ Ա՜ռանց իրեն՝ ես կենանքն ինչ պիտ՝ որ ընեմ. ուրախութիւն՝ ելք կրնամ դանել։ Ասոյդ է ր հայաբուր ջանցանք գործեց, եղբարդր յոր ոգին արիամարհիլ, բայց ես զինքն ինչու թողում։ Թէպէտ ես անոր ջանցանքները գիս անհանդիստ կ՝ընեն, խաղաղ թիւնս ալ կը յանգնակեն, բայց իրեն ոգեկոչ՝ երբեք չեն կրնար ինծանի վերջանել։ Ա՜ստուած, ինչ՝ Աբրահամդ ինչ եղբարդ դանուեցաւ։ Ցանցաստի ի՞նչ ընեն ընկերն օգնա թիւն չըներ նե, ստարն ինչպէս ընեմ։ Ո՜հ, ընկերներ, օգնութիւնը չուշացնենք։ Որ ասուդդ ապէսքը մեծ է, անոր ինկած տեղը զարհուրելի է. թե կարելի եւ. չեմ դիտեր, բայց անոր լրած ոգեւոր ատաուենչերուն մէջ . . . . կրակներ ու լոյսեր ալ կայեն, գուցէ Աստուծոյ իրեն մտա բլլալով՝ որ տոյրեր զինքը, եւ կանոց կանոց մոխիր գարձնեն. ա հաշակաւոր հրաբուխ, որն որ իր խորին ծոցը ջնջալ ցլացով՝ նոյն տարութիւնը միջնաշխարհիս շատ տեղերուն ալ կը հաղորդէ։ Բան իր ուազարին մէջ հրաչնչ ինիմեն պատրաստեր կը պահէ, զորանք երբեմն երբեմն դեց բարկութիւնն եռայնելով՝ նոյն հոկոց լեռն ոգնգին ուռնդարամա մը կը դարձնեն։ Ընկերներ, թեպետ եւ արդէն կը ատեներ որ Աստուծոյն ատաւքին անգի իր բարեր ու սեպագեղ կատարն ու ցեց կողերն ի միայն, եւ ասարին իրեն ղջնեն բրած ատեն նոյն նկնարերն սիրոր միշտ ձիներով պատած կ՝երեւայ, բայց իր նեղքին կողմերը՝ կարծածնուդ պես բարով ու հոգով լեցուն եւ խաղացած չեն, այլ հանգարտոյ մը ինած՝ սնիթիւ անհամար ու բարբարեալ մեռ շանթիւ-ով կ՝եռան։ Ես խորունկ շանմորտնէն՝ ատանքնալի կանի մոտաբ հեղեղներ երկինք կը ժայթքէն, ասանցով մեկոեղ մեռ մ՝ալ, ցորկուան ատեն հրեղէն շատատանի մը պէս գալարուած. ցրանոլով՝ վեր ու բարը կ՝երթ, իսկ դիշերուան ժամանակ՝ բոլոր տեսան մը պես վարեն վեր կը փայլի։ Շանթերը ժայթքելով՝ ոգը ի գուան, նոյն ջնեալ հեղուկը շատ ազանակ կը թողանեն, մեկի քարերն ու նեւթերը կերը ասոյին ունդին շատնալով, ասատին դոլմանի ու շաշանի վեր կը նեսանն, եւ հեռագնեան նորեն բռնութեամբ վար իջնուլով՝ ատեն կողմ կը ատրանուին ու ուեր կը պատանան։ Կող Դորբինն ալ երկին ա. երկին մնալեր պարնեալ՝ ահագին զզրանմբ ոսկեղեն լուսոյ վարեն գեմ ծնմեր ու կոյսի հրաչեկ անձրեւներ կ՝արձրկի եւ վերապէս հրաղվարեն դեռ ատեն ատեն բան կ՝ապրի կը ատրանի։ Ո՜հ, ինչ սարսափելի դարանի մեռ կեկա Աստուծոյ. ուսկից ազատելու համար մարդիներ հեռա պէտք է երթան։ Հիմայ զԱրատուդդ ինչպէս ազատենք, ան անդամանդեալ շրջանեալն գինքն ինչպէս քակենք։ Լուսա։

Աբրահամդ անդրնդէն ազատեալ սիրտ, եւ իր ուաբն մեկ խուզարկեր Տիրանին սիրտն ալ կը պատուէր։ Տիրան, Տիրան, բան, իմ՝ վրան լոյդ պարապ է. թողցին, թող. մի փախնար, դեռ ազատութեան ժամանակն եկած չէ։ Ինչ է Աստուածդ. ասիկ չերկեր. ըլլայ, Աստուածդ. անունը վրան ինչու կը կրէ։ Թող գիս գնոցը մեջ։ Ո՜հ, ազիսայի վիճակ մնոր է վիճակդ. Աբրահամդ։ Տիրան, ուր եմ, ինչ օր կը հիշեմ. Հայտանեն ալ այնպիսի ազիսից ազատ է եղեր։ Աբրահամ Յանհատանի գալի, չէ նե անոր երեւերն եղբարներն ինչ գրեր ազատելիք վրան եկան։ Որ գիտցախութիւն անոր ինկու վրան։ Աղուոր վատանդան Միսիւմանն ասանալու կրած աշխատանքը, ինչ քաջ Փիդոկոեսին, Գանհագնի հեռեբանն ասայլին, Լենոս քաշած դանքը. արիւնք ան ջանքը կամ վրաերը մեծ ու ասասիկ էին, թէ իմ կրածներս։ Ո՜հ, քանի մը բապէ յառաջ ուրախ, գուարթի էի, ինապատ ու պատկով գարդարուած էի, հիմայ շղթաներով կապուած, գերիի պէս պէտք է որ հոս կենամ, բարբարին մեռ գուսած ապրիմ։ Ո՜հ, կեռ գիշերուան ա. խիստ ձմերուան մէջ կը սառի ի՞երթայ՝ նաւս աբեկոծեալ ծովուն մէջեն. նաւաստ գեկին ոչ ատրոյն, մանուանգ թէ թիւնուոցս ձեռքն է։ Թող ալիքն վրան բռնեսար, ազդին անդին դարձնեն, ուր պրծնի ընե, վերջնեն գիս, գեսարեր գարեն. ալ ես փախնողին ձանձրացած եմ։ Ուրիա ինչ բան է։ թէ որ կենդանին ամենայն վիրա եւ նեղութիւն ունի, ինչ սգատ է ինձի ապրելը։ Լաւ, գնա, պահոն, հեռացիր ինծմէ. կենանքդ դուրի նե՝ ոչ ալ կը դարդի։ Ա՜յսպիսի կենդանի ձանձրալի ընկերացքը մեկու մի ոմանեանին ցանկայի չիկրնար բլլալ։ Թշնամի բան, դուն խաղաղութիւնս ու հանգիստս, մեծամեծ յոյսերս ոչնչ բրիր, գուն հոս բերիր գիս, ասոր մէջ ձգեցիր։ Ասուրիս մանհոլան արեանի եմ։ Ելեր՝ տիրոյնքնելու թագաւորութեան աթոռի չունին. ասրիմն մեռնիր, շուտ ունիր։ ոյնի բրլամ՝ Բաւական է, այդչափ խաղցանց գիս բաւական, անոր առջեւ ծաղր կատակ եղայ. ասատելոյ սաեր, երկնքին դարձնի եմ, նոյն իսկ դանուած տեղս անարդելոյ գիս կը յարգարէ։ Ասոյ լրենցան, չէ. ես ինձի ծանր բեռ եմ. ըլաձս չեմ դիտեր, խասաձս չեմ հասկնար. ասանց աչքի կը սեռնեմ. լեզու չունիմ՝ բայց կը գոչեմ. կորսուիլ կը բաղձամ ու ոչինչ բրլալ։ Ես օգնութիւն ալ կը խնդրեմ. գիս ի՞սատեմ՝ ես կը սիրեմ. ցաւով կը մաշիմ, յուսով կը ծիծաղիմ, թէ մահը թէ կենանքն ատելի է ինձի . . .

Տիրան գ՝Աբրահամդ ազատելու. Հանար՝ ատատուած մ՝ըլլալու. էր, մանաւանդ թէ Դանի քաջը գիր ժողովի Հանդիսանելու էր. բայց ասանց ոչ մեկին եւ ոչ մեկոյին կարող բլլալով՝ լքաւ եւ ատելի եւս ազատելու տեղ՝ ինքն ալ մեծամիտ Աբրահամդին պէս քիչ մը յանգդիմեցնելի եանս սկսաւ, բայց շատ խելքը դարձին եկաւ։ Ասատի Դանի՝ Ո՜հ, ընկերներ, ոչ՝ չեմ կրնար դիմանալ, բան։ Աբրահամդ ալ՝ մեռնիր ինչ ինչ ինչ ինչ։ Ինչ ինչ ինչ ինչ։ Ինչ ինչ ինչ ինչ։

Ամբիոնը գրատոց կը զանազանի ծալուն ոտքէն ու կառուածքէն, որոմհետև կոշտոյն երկար՝ դէպ ի դուրս մեկնած եւ զլուխը՝ դէպ ի կոշտոյն ներսի, կամ մոի կողմը ծալուած կամ կրկնուած կ'ըլլայ։ Ամէն մէկ կոտրը երկու հատ կէս կէս մարմի կ'ըլլայ, եւ պոչին վրայ Ինգլիսյուդ զինանշանը դրուած։ Հատարակօրէն ամէն մէկ հակը (պուլտ) 40 կոտր կշռի է, որուն վրայ 10 ֆունդ ապրայ (պարա) կը սեպուի։ Պոռ կ'ըսուին ամենէն ծանր կաշիները՝ որոնք 60—65 ֆունդ ծանրութիւն կ'ունենան, եւ քիչ կու գայ առաջին տեսակը՝ 48—52 ֆունդ ծանրութիւնամբ, եւ հատարակը՝ 36—44 ֆունդ ծանրութիւնամբ, իսկ ամենէն ստորինն ու ածանը՝ կովու կաշին է։ Լիէժի ներքանոնաշիկը՝ շատ գիւրաթեք ու փափուկ է, գրեթէ ճարպային տեսք մ'ունի, եւ խիստ ու հաստատուն գործուած ու ուղղած է։ Իսկ անգլիական պէս հստակ չէ, բայց շատ դիմացկուն է։ Երեսը մոխրագոյն է, եւ մոի կողմը դէպ ի դուրս դրուած։ Ան կաշւոյն կտորները շատ մեծ ու ծանր եւ խիստ սուղ ըլլալուն համար՝ քիչ կը գնուուի։

Լիէժի խաղտիին նմանցրնելով գործուած է Պասդրիխդի լուսած ներքանոնաշիկը, որն որ Պալմեսի, Սդասդրդ, Կենդ ու Մոսդրիխդ քաղաքաց գործարաններուն մէջ կը շինուի։ Ասոր երեսի կաշւոյն գոյնը քիչ մը բաց է, պնչաւի փափուկ եւ այնչափ ալ կիսաուրա չէ, վրայէն ալ կը տեսնուի որ Լիէժինին չափ ագէկ գործուած չէ, մնաւանդ թէ ոգեղալիութիւն մ'ունի։ Բայց Լիէժի կաշիէն ամենը ըլլալուն եւ անոր չափ ծանր չկրնալուն համար՝ շատ կը քշուի, թէպէտ եւ քիչ մը ասիդամանան բրլոլոմը ջուր կը ծծէ։ Ան ալ կայ՝ որ անգլիական ներքանոնամաշկին պէս դիւրաբեկ չեկոտրիր։ Ամենէն առելի գնուած կաշիները 30—32 ֆունդ ծանրութիւնամբ եղողներն են։

Ունկարական ներքանոնաշիկը մասնաւոր եղանակ մը պաղլեղով ու ճարպով կը գործուի։ Երբեմն գլխաւոր տեսակ ունի, մէկը՝ Իրենոպոլիսի, իսկ մէկալը՝ Զիլենայի։ Առաջինին երեսը բնութիւն մոխրագոյն կ'ըլլայ ու փայլունակ է։ Զիլենայինին գոյնը՝ քիչ մը բաց է եւ ագէկութեան կողմանէ ուշինին չի հասարիր։ Ունկարական կաշիներուն կարուածքը կամ՝ կտրուած տեղը՝ օրաւոր Հնչեմակ կ'ելլէ՝ այնչափ յարգի կը համարուի։ Երբեմն տեսակն ալ ամբողջ կտորներ կ'ըլլան, եւ երեսի կողմերնին՝ դէպ ի դուրս դարձած։ Զիլենականները բոլորովին բաց տարածուած կ'ըլլան, իսկ Իրեսպուրկեանները դեղ ելլ, որպէս ու քանիներ՝ գրքի պէս ծալլուած։

Ասոնցմէ եւրոպ կու գայ ագէկութեան կողմանէ Ռուսայը, որն որ զանազան տեսակ է, բայց առաջինները չի հասնիր։

Ներքանոնաշիկին կատարելութեան ու պակասութեան նշանները ասոնք են։ Թէ որ կրոյ գործուած է, որով շատ գիւրաբեկ ու պենդ կաշի կ'ըլլայ, մէջտեղ երեսը սեւկեկ, ներսի կողմը՝ կարմիր, իսկ կարուածքը՝ կարմրկեկ կ'ըլլայ։ Գարեջ եռացրով գործուած կաշւոյն վրայի երեսը՝ ալանդոյ մոլ գոյն է, իսկ ներսի կողմն ու կարուածքը՝ ճերմակի կը զարնէ։ Ցնկոյն ալալի մէջ գործուած կաշին՝ գաւլոյ եռալոյ մէջ գործուածէն ուրիշ բարակ ու կակուղ կ'ըլլայ, մրնի տակ չիտարածիր, եւ ուզուածին պէս կրնայ ծալլուիլ։ Երբ որ կաշի մը սպնդանման ու խեղճիւ կ'ըլլայ եւ կամ ծանրին վրայ հաւասար մուխ գոյն կ'ունենայ, նշան է որ կրնն ապականած է։ Գնչ գործուած եւ անգործածական է կաշին՝ երբ որ կարուածքը չերմայլոյ, սեւկեկ կ'ըլլայ, ոսկրանման հիտուածքը կ'ներեւոյ եւ կարուածքին մէջտեղը սեւ կամ ճերմակ դիծ մը կ'ունենայ։ Ազէկ ալաղած ու ագէկ գործուած խաղտիին կտրուածքը փայլուն, պինդ ու հաստատուն պիտի ըլլայ, ու նեղքին գոյնը՝ հնդիկ ընկուզին կտրուածքին պէս կանուչ զարնող գիծ մը պիտի ունենայ։ Ագէկութեան ամենէն ապահով փորձն ան է՝ որ կաշիէն կտոր մը կտրուի հանուի, ու կոտրոտ ծնծղէն եռքը՝ փորձուի որ արդեօք կարուած տեղէն տարբերութիւն մ'ունի։ Լիէ որ բարակեայ լայն միանգամայն կտրուած տեղին յարմարի, նշան է որ ագէկ ալալած է։ Եթէ որ տարբեր տարբեր կաշիներուն մէջէն ամենէն ագէկը ճանչնալ ուզի, ամէն մէկէն հաւասար միջութիւնամբ կտոր մը պէտք է կտրել, ու ճիշդ կշռէլէն եռքը՝ քիչ մը ատեն ջրի մէջ թողուլ, եւ վերջը նորէն կշռել։ Ամենէն լաւ կաշին ան է՝ որուն կտորին կշիռն ամենէն քիչ աւելցած է, որոմհետեւ ասիկա նշան է որ քիչ ջուր ծծած է։

2. Ներքանոնաշիկը՝ նշան երբեմն ալ կոփու մորթէն կը շինուի։ Մորթին մեղրն ալէկ մը հանելէն եռքը՝ կլաչքի մէջ կը գնեն, եռքը աւելի տկար հեղուկի մը մէջ ու ուեցրնելէն եռքը՝ կարճ ատեն աղալոյի մէջ կը թողուն։ Զորցընելէն եռքը՝ ճարպով ալէկ մը կ'ածեն ու կը ճզմեն, որպէս զի աւելի պէս բանիները ելլայ, եւ առանձին գործիքներով փայլեցնելէն եռքը՝ առուտուրի կը հանեն։ Ասիկա գրեթէ աւելորդաբար մեծ ճակի ու կոշկի երեսին կը գործածուի ու հատով կը ծախուի։

3. Հորթի ապրած կոշին առուտուրի մեծ ճիւղերէն մէկն է։ Ամենէն ալէկ գործուածը՝ Ինգլիացւոցն է, որն որ երկու տեսակ ունի, մէկը՝ Պրիսդոլ քաղաքին, մէկալը՝ Լոնտոնին։ Ասոնցմէն երեսի կողմը, հատարակօրէն ոտքի դին կամ մէջտեղը, Medio Bristoli բառերը տպուած են, նոյն կողմը գեղեցիկ գորշագոյն (brun) է, եւ եթէ ալէկ պատրաստուած ըլլայ՝ շատ փափուկ է եւ գեղեցիկ թեթեւ հաւշի կը նմանի։ Լոնտոնինին ոտքի կողմը՝ անգլիական զինանշանը կնքուած է, եւ երկու կողմն ալ քսայ դարշագոյն ու գրեթէ մոխրագոյն կ'ըլլայ, Պրիսդոլինին պէս փափուկ չ'ելլար, գլուխն ալ թէ մեծ է եւ թէ մեղն ագէկ մանրուած չէ, ոբ որ Պրիսդոլինը հատարակօրէն գլուխ չունենար, եղածն ալ շատ պզտիկ ու մեղն ագէկ մանրուած կ'ըլլայ։ Գնալ-գիպի հորթի կաշիներուն մէջ աւելի պատուական են՝ Veau grêné ու Veau passé en Sumac ըսուածներն են։ Հալանապի ու թեղդիպի հորթի կաշիները շատ անգամ Ինգլիսյուդ կաշիներուն տեղ կ'անցնին եւ անոնց պէս պատուական են, աւելց մէջ Իսլանդին է Պրիսդոլինը՝ MT. նշանով։ Դերմանիոյի գործարաններէն երեսներուն մէջէն երեւելի է Բոխէն քաղաքինը, որուն նշանն արծուի մէն է, եւ անոր համար ալ Արծուի հորթի կաշի ալ փոխկոչեցեալ։ Մարդրիդ քաղաքին հորթի կաշին ալ փոխկոչեցեալ, մանրութիւնամբ ու ագէկութեամբ շատ անուանի է։ Աստրիայի ու տեղական կաշիներուն մէջ մանաւանդ Վիեննայի ու Պրաղայի գործարանաց մէջ գործուածները շատ կը փնտռուին։ Աւգսպուրգի հորթի կաշիները խաղտիա շատ կը գործուին։ Հորթի ագէկ կաշին վերի երեսը պէտք է որ հաւասար, մանրուր, գեղեցիկ ու միջինակ կէտերով ըլլայ, փոխուկ ու փոքր գնդակներ ունենայ, շաղարուածներ՝ փափուկ ու չոր ըլլայ, գարձեալ ագէկ կոխուած պիտի ըլլայ՝ որպէս զի ամէն կողմ հաւասարապէս կարող ըլլայ երկրնալ։

(Պիտի լրացուցուի)

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Ցորոյն նոր եղանակները։ — Ամոթ։

ԴԼՈԴԽ Դ.

Պատմ — Լրագրագ։

Ընթերցումն ասոնց շատ անգամ մեկին օգտ կը պատճառի, մրցիկներ կ'ելլեն, երիտասարդ կ'որոտայ, կայծակ կը զարնէ եւ յանկարծ՝ ամենքն ի հեռու մեկնելով կարկուտ կը սկսի։ — Ինչպէս որ ասիկայ մեր մարդասէրներուն հիանալի կանուխ թիւրը փոքր ու եղեւ։ այլ կայծակներ ուրիշ դատարանի մէջ երկրորդութիւն շինելու բլլայ։ Թեւշտ. որ աղջիկներուն մէջ քանի որ երկրորդական կայծը ճանչցող մը չկար, կայծակը նոյն զարմանալի լուսոյն հետ շեմին կրնար վերադառնալ։ Փրանդլին, որն որ առնելի ի բա մէջն ալ իր սուր միտքը շատ ագէկ գործածելով, աղջիկներ ալ իր սուր միտքը շատ ագէկ գործածելով, որ մեսագներուն երկրորդական նեղութիւնը հեռանալ իրենց քաշելու յանգութիւնն ալ ագէկ մը քնեցնելն եւեռ՝ սկսաւ մտածել թէ ինչ միջոցով կարելի է մեղնոյորեն երկրորդականութիւնը զրաչի ընել։ Իր հիմնական գիտութիւնով ու բարձր զգացմամբ փորձերուն յաջողութիւն ունենալ՝ որպէս 1747ին կը հաստատուի որ կայծակն ալ մի բան չէ՝ բայց եթէ զարտ որ երկրորդական կայծ մը։ Փրանդլին ամենքու երկրորդականութիւնը փորձելու համար՝ այնչափ բարձր շիներ շունենալով, փոքր մը հնդկա հաղնուփարի (հաղորդիչ) չունենալ նոյն երկրորդականութիւնը վար քաշելու, բայց չէր մտածեր նոյն ատեն ան արտաքոյ կարգի վտանգի՝ որուն մէջ ինքը կը ձգէր։ Օգոստոս մի ի գիշեր երբ բարձրացաւ, եւ թեկնածի մը լարատեան մտածեցած էր, բայց չուանի՝ զոր որ երեր կը ձգէր։ Ամենքն մեռան ասոնց ամենքն ալ ամենքն ալ։ Ամենքն մեռան ասոնց ամենքն ալ։ Ամենքն մեռան ասոնց ամենքն ալ։ Ամենքն մեռան ասոնց